HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]הלכה מחזירין את השבר רבה בר בר חנה איקלע לפומבדיתא לא על לפירקיה דרב יהודה שדריה לאדא דיילא א"ל זיל גרביה אזיל גרביה אתא אשכחיה דקא דריש אין מחזירין את השבר א"ל הכי אמר רב חנא בגדתאה אמר שמואל הלכה מחזירין את השבר א"ל הא חנא דידן והא שמואל דידן ולא שמיע לי ולאו בדינא גרבתיך: מי שנפרקה ידו כו': רב אויא הוה יתיב קמיה דרב יוסף שניא ליה ידיה א"ל הכי מאי אסור והכי מאי א"ל אסור אדהכי איתפח ידיה א"ל מאי תיבעי לך הא תנן [ב]מי שנפרקה ידו או רגלו לא יטרפם בצונן אבל (א) רוחץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא א"ל ולא תנן אין מחזירין את השבר ואמר רב חנא בגדתאה אמר שמואל הלכה מחזירין את השבר אמר ליה א)כולהו בחדא מחיתא מחיתנהו היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר:

הדרן עלך חבית

שואל ⊙[ג]אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו [ד]הלויני וכן האשה מחבירתה ככרות ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב: **גמ'** א"ל רבא בר רב חנן לאביי מאי שנא השאילני ומאי שנא הלויני אמר ליה השאילני לא אתי למיכתב הלויני אתי למיכתב והא כיון דבחול זימנין דבעי למימר ליה הלויני וא"ל השאילני ולא קפיד עילויה ואתי למיכתב בשבת נמי אתי למיכתב א"ל ב)(בחול דלא שנא כי א"ל הלויני ל"ש כי א"ל השאילני לא קפדינן עילויה אתי למיכתב) בשבת כיון דהשאילני הוא דשרו ליה רבנן הלויני לא שרו ליה מינכרא מילתא ולא אתי למיכתב ג)א"ל רבא בר רב חנן לאביי מכדי אמרו רבנן [ה]כל מילי דיום טוב כמה דאפשר לשנויי משנינן הני נשי דמליין חצבייהו מיא מ"ט לא משנין [ו]משום דלא אפשר היכי לעבדי דמליין בחצבא רבא לימלו בחצבא זוטא הא קא מפשו בהילוכא דמליין בחצבא זוטא לימלו בחצבא רבא קא מפשו במשוי

ניפרום

הלכה מחזירין את השבר. סבירא ליה לשמואל מחזירין תנן: **אדא דיילא.** מנשטר"ל ממונה: **גרביה.** קח בגדו עד שיבא: **אתא.** רבה אשכחיה לרב יהודה כו': **הא חנא דידן.** ממקומנו הוא ולא שמענו זאת מפיו עד הנה: **ולאו בדינא גרבתיך.** בתמיה. שאילו לא באת לא למדנו: **שניא ליה ידיה.** נשמטה ידו ממקומה. אשולשיינ"ר בלע"ז: **הכי מאי.** היה עושה בעניים הרבה ושואל: **בחדא מחיתא מחיתנהו.** באריגה אחת ארגתו: **היכא דאיתמר.** דמתניתין לאו דוקא תנן איתמר:

הדרן עלך חבית

שואל. שלא יאמר הלויני. מפרש בגמרא: **שחל להיות בשבת.** ולא נזכר מע"ש לקנות: **לאחר יו"ט.** ליום שלישי: **גמ' הלויני.** משמע לזמן מרובה וקיי"ל במסכת מכות (דף ג:) סתם הלואה ל' יום ואתי מלוה זה לכתוב על פנקסו כך וכך הלויתי כדי שלא ישכח: **א"ל וכיון דבחול נמי זימנין דבעי למימר הלויני ואמר השאילני ולא קפיד עליה.** והויא הלואה: **בשבת נמי.** כי אמר השאילני סבר דהלואה היא ואתי למכתב ומאי היכר איכא: ה"ג **א"ל בשבת כיון דהשאילני שרו ליה רבנן הלויני לא שרו ליה מינכרא מילתא ולא אתי למכתב: אמרו רבנן.** במסכת ביצה ה): **כל כמה דאפשר לשנויי משנינן.** דאמרינן ו) המביא כדי יין לא יביאם בסל ובקופה כו':

בכתפא

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני. פירש רש"י טעמא משום דסתם הלואה ל' יום ולפי שהוא לזמן מרובה יותר משאלה אתי למיכתב וקשה לר"ת דסתם [א]שאלה (ב) ל' יום כדאמר במנחות בהתכלת (דף מד.) ז) טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית ואמרינן נמי התם הדר באכסני' בא"י והשוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב במזוזה אלמא דסתם שאלה ל' יום איתא ולהכי פטורה כל ל' יום דאמר שאולה היא אבל מכאן ואילך נראה כמו שלו ומיהו יכול לומר לרש"י[יב] לאו משום דאי מתבע ליה לדינא בתוך ל' יום שאין צריך להחזיר דודאי היה חייב להחזיר (ג) דעבידי אינשי דמשאלי פחות משלשים יום[ג] אבל טפי לא משאלי הלכך עד ל' יום[ד] אמרי אינשי שאולה היא[ה] ור"י פירש לנו דהיינו טעמא בשאלה לפי שהיא חוזרת בעין[ו] לא אתי למיכתב אבל לשון הלואה אינו חוזר בעין[ז] ואתי למיכתב ואע"ג דכי שאיל מיניה כדי יין וכדי שמן לא הדרי בעין מ"מ מתוך שמזכיר לו לשון שאלה זכור[ח] הוא ולא אתי למיכתב.[ט] מ"ר וכן פירש ה"ר פורת:

אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא כו'. ברוב ספרים אינו כתוב כאן ולא בפירוש רש"י ובריש המביא כדי יין (ביצה דף ל. ושם) נראה שהוא מקומו וזה לשון פירוש הקונטרס בביצה דדרו בדוחקא משוי שאדם יחיד נושא בחול על כתיפו בטורח אם בא לשאתו לצורך יום טוב ביו"ט כגון חבית או שק מלא פירות ישאנו ביו"ט בדיגלא עתר שקורין פורק"א כדרך נושאי מלח למכור מפני שצריך לשנות וכשמשנה ישנה להקל משאו ולא להרבות טורח ביו"ט ועתר זה נוח לשאת בו משא כבד וכשנושא בו חבית הנישאת בכתף ישנה להקל דדרו בדיגלא משוי חבית גדולה שרגילה לשאת בדיגלא לידרו באגרא ישאהו ביו"ט בב' בני אדם במוט על כתפים דהיינו נמי שינוי להקל דדרו באגרא במוט על כתפים לידרו ביו"ט אותו משוי באכפא במוט בידים משום שינוי ואפילו אינו להקל מ"מ שינוי הוא ואינו מרבה טורח בשינוי דדרו באכפא ניפרום סודרא קל הוא ואינו מכביד ושינוי בעלמא הוא ולהצנע עד כאן לשונו ומשמע מתוך פירושו דכל אלה משוי אחד להם בשוה ואין זה נושא יותר אלא שנושא משאו בענין אחר ממה שהיה רגיל וזה דחקו שאם נפרש שכל אלו ממעטים משאם מאשר היו רגילים לשאת קשיא הא דאמר בסמוך (ד) מפשי בהילוכא משמע מפירושא דאגרא נושאים שני בני אדם שפיר במוט בשנים ויש בו משוי שני בני אדם שנושאים כל מה שרגילין לשאת בדיגלא ודיגלא היא משוי שני בני אדם כדמשמע בבבא מציעא בס"פ השוכר את האומנים (דף פג.) וקשיא לר' דהתם משמע נמי דאגרא אין בו משוי לשני בני אדם דאמר התם דדרו באגרא ואיתבר משלם פלגא מ"ט נפיש לחד וזוטר לתרי ודמי לפשיעה ודמי לאונס בדיגלא משלם כולה[י] משמע דלא הוי זוטר לתרי ונראה דאגרא לשום אדם אינו נראה עובדא דחול כמו דיגלא ומשום הכי דדרו בדיגלא לידרו באגרא ואע"פ שמפיש בהילוכא יכול לשנות כיון שאינו נראה כל כך עובדא דחול והשתא אתי שפיר דדרו באגרא לידרו באכפא אע"פ שבודאי מרבה במשאוי הוא בנושא בידים המוט מכשנושאו על כתיפו מ"מ כיון שאינו נראה עובדא דחול כמו אגרא יכול לעשות כעין שמצינו גבי בהמה מסוכנת דתנן בביצה (דף כה.) שחטה בשדה לא יביאנה במוט אלא מביאה בידו אברים אברים ותנן נמי (דף כט: ושם) בהמביא כדי יין לא יביאם בסל ובקופה אלא מביא הוא על כתפיו או לפניו אלמא הני אע"ג דמפשי בהילוכא[יא] כיון שאינו עושה כל כך כדרך שעושה בחול[יב] יש לו לשנות[יג] והיא דבסמוך דמליין בחצבא זוטא ודמליין בחצבא רבה תרווייהו עובדא דחול ובענין שנושאים זה נושאים זה הלכך אין לו לשנות לא להקל ולא להכביד כלפי' טעמא ובההיא דלעיל בריש מפנין (דף קכז.) לא שייכא עובדא דחול שאינו מטלטל אלא בבית מזוית לזוית.[יד] מ"ר. ובההיא דשחטה בשדה פירש בריש מפנין (ג"ז שם) בע"א וכמו שפירש כאן עיקר ועוד קשה לי לפי' הקונטרס דדרו באכפא אמאי ניפרום סודרא עליה הוה ליה למימר לידרו באגרא כיון שאינו משנה להכביד יותר מאכפא כמו שמשמע נמי מתוך פירושו ולפירוש רבי אתי שפיר:

ניפרום

מסורת הש"ס

א) [ברכות כד. וש"נ], ב) רש"ל מ"ז, ג) [לעיל קכח: וש"נ] ביצה ל. ע"ש, ד) [עי' פרש"י חולין נח:], ה) [דף ג.], ו) [ביצה כט:], ז) [ועי' תוספות שם ד"ה טלית],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יטרפם בצונן (אבל רוחץ) תא"מ ונ"ב ס"א אבל טובל: (ב) תום' ד"ה שואל וכו' דסתם שאלה נמי ל' יום: (ג) בא"ד היה חייב להחזיר אלא דעבידי: (ד) ד"ה אתקין וכו' דאמר בסמוך הא קא מפשי בהילוכא:

גליון הש"ס

מתני' שואל אדם מחבירו. עי' בירושלמי פ"ח דשביעית על מ"ד הובא בר"ש שם:

רבינו חננאל

הלכה מחזירין את השבר. רבה בר בר חנא לא על לפירקיה דרב יהודה, שדריה לאדא דייאלא א"ל זיל גרר ביה, אזל גרביה. פירוש א)משכיהו והביאהו מלשון פרץ נחל מעם גר, כלומר הכריחהו, כדגרסינן בפרק בנות כותים נידות מעריסתן שילא בר אבינא עבד עובדא כרב, כי קא ניחא נפשיה דרב א"ל לרב אמי זיל צניעיה ואי לא צאית (גרדיה) [גרריה], הוא סבר גרדיה א"ל, ופי' הכהו וכו'. **מי שנפרקה ידו או רגלו**, פי' שף מבוכניה, לא יטרפם בצונן אבל רוחץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא. ורב אויא דשנייא ליה ידיה והיה אומר לרב יוסף ומראה בידו אם יעשה בידו כך או כך מותר או אסור, עד שהיה מראה לו כדי שיראהו מה שהתירו חכמים חזרה ידו, למקומה ונתרפא.

הדרן עלך חבית

פרק עשרים ושלש

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני כו'. ואוקימנא דחיישינן שמא יכתוב. ב) וכיון שאם יאמר לו הלויני גוערין בו ואומרין לו אסור לומר כן ביום שבת, לשון הלואה מינכרא מילתא ולא אתי למכתב. וכיון שהזכיר א"ל רבא בר רב חנן לאביי נסיב להא דא"ל

א) עיין בערוך השלם ערך גרב א'.

ב) אינו מובן לכאורה ואולי דהיה לו גיר' הספרים בגמרא המוסגר בחצי לבנה והובא בחי' הרשב"א כאן ומפרש רבינו דהחלוק הוא דבשבת כיון שאם אומר הלוני קפדינן עלוהי יש לו היכרא ולא אתי למכתב מלשון שאלה וכו' ודו"ק.

עין משפט נר מצוה

נו א טוש"ע או"ח סימן שכח סעיף מז:

נז ב שם סעיף ל:

א ג ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף יא:

ב ה מיי' פ"ה מהלכות י"ט הלכה א ב סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקי סעיף ח:

ג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י וסימן שכג סעיף ה:

לעזי רש"י

מנשטר"ל [מינישטרי"ל]. פקיד, שוטר.

אשולשיינ"ר [אישלוישיי"ר]. לנקוע.

מוסף רש"י

איתפח. נתרפא (ב"מ פז. סנהדרין קב:). **בחדא מחתא מחיתנהו.** וכי באריגה אחת ארגתם לכולם, לשון עובד מחי (שמות לט כב תרגום של מעשה אורג) דתיקון דבר קרו לו אינשי אריגה, שמסדר **את דבריו** (חולין נח: וכעי"ז פסחים מב.).

הדרן עלך חבית

מוסף תוספות

א. נמי. תוס' הרא"ש. ב. דסתם הלואה ל' יום ואי תבע לי' תוך ל' יום לא פרע לי' אבל שאלה. תוס' הרא"ש. ג. דהדרא בעינא. תוס' רי"ד. [ו]למה ליה לעכובי ביה עד ל' יום. ריטב"א. ד. כשאינו מטיל בה ציצית לא אתי לידי חשדא דמימר. רשב"א. ה. הא לבתר מכאן אתי לידי חשדא ולעולם המשאיל סתם אין לו זמן. רשב"א. ו. [והוא] רואה אותה, לא חייש לשכחה. רשב"א. ז. (ד)חייש לשכחה. רשב"א. ח. דהו"ל למימר 'הלויני'. חי' הר"ן. ט. אבל לעולם כשם שסתם הלואה ל' יום כך סתם שאלה ל' יום. חי' הר"ן. י. דפשיעה לגמרי היא. תוס' הרא"ש. יא. משום טרחא יתירא לא קפדינא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יב. עדיף טפי לאפושי בהלוכא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יג. כי היכי דלא לתחזי דעביד כעובדי דחול. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יד. ולכך קאמר למעוטי בהלוכא עדיף טפי משום טרחא יתירא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא.